

Jämställdhet – en fråga om överlevnad

Vår ärkebiskop är kvinna. Tre biskopar av 14 är kvinnor. Löneskillnaderna är små mellan män och kvinnor i samma position inom kyrkan. Men fortfarande har vi långt kvar till en jämställd könsmaktsordning, även i Svenska kyrkan.

Könsmaktsordningen i Svenska kyrkan är temat för detta nummer.

Lagom till midsommar presenterade Kyrkans tidning nr 25/26 statistik över de förtroendevalda, som visade att andelen kvinnor 2014 sjunkit i stiftsfullmäktige, stiftsstyrelser och kyrkoråd sedan 2010. Och att det oftast är män som håller i ordförandeklubban. En av orsakerna anses vara strukturomvandlingen med hopslagning av församlingar.

Men när det gäller kyrkoherdarna har samma strukturomvandling bidragit till att andelen kvinnor i stället har ökat till 31 procent, en ökning med sex procent från 2010. Antalet kyrkoherdar har minskat med en femtedel, men det är antalet män som har minskat, medan antalet kvinnor är nästan konstant.

Kvinnor möttes på Island

– Vi i Svenska kyrkan har sagt Nej till våld mot kvinnor, men vad gör vi i handling? På Island arbetar man inom ramen för kyrkan konkret med att stödja våldsutsatta kvinnor, berättar Gunilla Bäckström som i augusti deltog i den nordiska ekumeniska kvinnokonferensen Visdom, växt, vandring i Hólar på Island.

Sólveig Anna Bóasdóttir berättade om detta under rubriken Makt och vanmakt i kvinnors liv.

– Hon fick mig att reflektera över makt och utsatthet. Utsatta kvinnor vill hitta en mening, varför just jag? De kan finna sin plats i lidandet och offerrollen, kan se Kristi lidande som förebild.

– När en arbetar med våldsutsatta kvinnor behöver en hitta ett annat paradig, där de ser att våld aldrig är meningsfullt eller kommer från Gud. Vreden skall riktas mot förövaren, säger Gunilla.

Förutom vandringar i den isländska naturen, deltog Gunilla även i en workshop om Kvinnors visdom med Kirsten Grønlien Zetterqvist.

– Kirsten gav oss inspiration genom en berättelse av Selma

Statistiken finns i kyrkostyrelsens skrivelse till kyrkomötet.

Inger Lise Olsen, handläggare för könsrollsfrågor på kyrkokansliet, berömmar Svenska kyrkans unga för deras ledarskapsträning. Hon tycker också att arbete med mentorskapsprogram för kvinnor inom kyrkan skulle främja framväxten av kvinnliga ledare. Ett sådant program startas i höst av Nämnden för statligt stöd till trossamfund.

Mer i detta nummer:

Är vi för många kvinnor i kyrkan?	Sid 2
Fler kvinnliga ledare en överlevnadsfråga för kyrkan	Sid 3
Mentorskapsprogram på gång	Sid 4
Kvinnliga visseblåsare stoppas av män	Sid 4

De nordiska kvinnorna – vid Hólars domkyrka. Foto: Gylfi Jónson

Lagerlöf, vi utforskade därefter de upplevda intrycken genom bildskapande. Vi var många som uttryckte vikten av att agera, att våga ta steget, göra det oväntade som inte följer normen, och därigenom hjälpa sina medsystrar att hitta glädje och mening i sina liv.

I Hólars stift fick kvinnorna ett mycket hjärtligt och gott mottagande av bland andra biskop Solveig Lára Guðmundsdóttir. Sirpa-Maija Vuorinen har lagt ut många vackra bilder på webben. Där finns också mer läsning för er som förstår finska.

http://www.ekumenia.fi/etusivu/ajankohtaista_-_aktuell/viisautta_ja_vaellusta_pohjoismaisittain/

På tal om kvinnor och män

Statistiska centralbyrån ger sedan 1984 ut en Lathund om jämställdhet, där man kan läsa mycket intressant. Där står det:

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina liv. Det förutsätter samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter på livets alla områden.

Lathunden beskriver i siffror och statistik hur det ser ut i vårt samhälle idag.

1 457 diakoner är kvinnor. Om man räknar ihop alla präster och diakoner så är 3 346 av 5 583 kvinnor men det är fortfarande så att kvinnorna är sämst representerade bland högre tjänster som innebär makt och ledning.

I Lunds stift har vi inbjudit till samtal kring könsfördelningen i kyrkan och vad den innebär. Blir kyrkan annorlunda när de flesta anställda är kvinnor? Påverkas

Svenska kyrkan har förändrats från en myndighetskyrka till en mjukare, omsorgstagande kyrka. Har vi då också förlorat i respekt och status?

Beror det i så fall på att de flesta anställda, de flesta förtroendevalda, de flesta ideella arbetarna och de flesta gudstjänstfirarna är kvinnor?

Hur ser vi på oss själva och på vår möjlighet att prägla och utveckla vår kyrka? Hur använder vi den makt vi eventuellt får och tar emot på bästa sätt, så att både män och kvinnor känner sig hemma i kyrkan?

Har vi som kvinnor efter många år-

hundradens manligt styre nu möjlighet att forma vår kyrka? Ett spännande uppdrag!

Gunilla Åkesson
Ordförande i KviSk

Krönika

Vi frågar oss hur det ser ut i kyrkans värld idag. Den första svenska kvinnliga biskopen utsågs 1997, och 2014 fick vi en kvinnlig ärkebiskop. Enligt Matrikel 2016 för Svenska kyrkan är tre av våra 14 biskopar kvinnor, 234 av 679 kyrkoherdar är kvinnor, 1 164 av 2 207 komministrar är kvinnor och 1 267 av

arbetet i kyrkoråd och kyrkofullmäktige om de flesta ledamöterna och ordförande är kvinnor? Kommer kvinnorna till tals om de flesta ledamöterna och ordförande är män? Tar kvinnorna över ett manligt mönster? Hur hanterar männen situationen att vara i numerärt underläge?

Är vi för många kvinnor i kyrkan?

– Frågan i rubriken är intressant. Kanske det inte är för många kvinnor inom kyrkan, men däremot för få män, säger Karin Hedner från KviSk som bevisade seminarierna.

Hon redogör för de olika åsikter som framlades under två seminarier med temat Är vi för många kvinnor i kyrkan? Arrangerade av Rådet för kvinnoarbetet i Lunds stift, ett kontaktorgan för stiftet,

ter så tillför de något till kyrkan, kvinnor är ofta mer intresserade av dialog, är inte så prestigefyllda och revirbevakande.

Under seminarierna togfördes många olika åsikter, ståndpunkter som hörts förut i genusdebatten:

◆ När andelen kvinnor eller flickor har ökat till mellan tio och 30 procent, så uppfattas det ofta som att kvinnorna har

– Att ingen har makt är en typiskt svensk synpunkt, det anses ofta fullt att ha makt, men i många andra länder är makt något eftersträvanvärt, kommenterar Karin Hedner.

Vad ska vi då göra? För kvinnorrådets del utmynnade seminarierna i att det till hösten blir ett tredje seminarium. Då ska det sitta rekryterare i panelen, folk som rekryterar kyrkans anställda.

– Dem vill vi fråga hur medvetna de är om genussituationen, och hur de tänker och agerar när de rekryterar, säger Karin.

I det första seminariet deltog en helt kvinnlig panel bestående av en förtroendevald, en präst, en annan kyrkligt anställd och volontär.

Andra gången bestod panelen av enbart män: en präst, en organist, en kyrkorådsordförande, en vaktmästare och en volontär. *Elisabeth Enger*

Antalet anställda utom präster i Svenska kyrkan har ökat med 35 procent från 2010 till 2014. 68 procent är kvinnor.

Debatt

där KviSk ingår med syföreningarna och ledamöter som stiftsstyrelsen väljer.

Att vara många kvinnor bland Svenska kyrkans anställda är på gott och på ont, det kan vara både positivt och negativt.

Negativ är den gamla sanningen, att om det är en övervikt av kvinnor på ett område så sjunker statusen, lönen och makten. Så har det länge varit på många områden – ju fler kvinnor desto lägre status.

Positivt är att när fler kvinnor är prä-

”tagit över”, och ”Ja, det är för många kvinnor”.

◆ Debatten är ointressant, det handlar i första hand om människor.

◆ Det är bra om det är många kvinnor, det får gärna vara fler kvinnor än män, kanske så många som hundra procent, eftersom kvinnor är så mycket klokare.

◆ Vi är inte för många kvinnor, men vi är för få män!

◆ När maktfrågan diskuterades hävdade en del att ingen har makt, ”vi alla tjänar bara varann i Jesu efterföljd”.

Kvinnoglöd nr 3/2016 Årgång 6. Kvinnoglöd är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan KviSk och publiceras 4 ggr/år på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se. Nyhetsbrevet trycks även på miljövänligt papper hos Silanders Grafiska AB i Göteborg.

Manusstopp för nästa nummer: Fredagen den 11 november 2016

Ansvarig utgivare: Gunilla Åkesson Redaktör: Elisabeth Enger Redaktionsråd: Gunilla Bäckström, Luleå stiftsgrupp, Marianne Staaf-Gäldin, Härnösands stiftsgrupp, Bulle Davidsson, Linköpings stiftsgrupp, Ragnhild Greek, Stockholms stiftsgrupp

Redaktionsadress: Elisabeth Enger, Låbyn Hagen 501, 662 91 Åmål. Bidrag kan även mejlas till eenger.hagen@gmail.com

– Våga ifrågasätta stelnad tradition

Tuulikki Koivunen är helt övertygad om att det är livsviktigt både för kyrkan och för samhället att ha kvinnliga ledare på alla nivåer.

– Det är inte i första hand en jämställdhetsfråga för kyrkan, utan en överlevnadsfråga. Arbetet för Guds rike är alltför viktigt för att man inte också skall utnyttja kvinnors resurser. Det att kvinnor får ledarpositioner är bara halva vägen. Kvinnor måste också få det stöd de behöver och förtjänar. Hur skulle Svenska kyrkan i dag ha sett ut om vi inte hade fått beslutet att öppna prästämber för kvinnor? Det är inte oviktigt att fundera över denna viktiga fråga.

Tuulikki Koivunen Bylund är i dag den till tjänsteåren äldsta finska prästen av kvinnokön i Svenska kyrkan. Hon blev den första kvinnliga domprosten i Uppsala domkyrka, och från 2009 till

sådana problem som en man aldrig behövde göra. Jag visste att en kvinna lätt faller i fällan att visa sig duktig, och att man får stöda efter alla karlar. Jag visste att jag skulle utsätta mig för kritik. Om jag låter bestämd skulle det uppfattas som aggressivitet, om jag är kvinnlig och mjuk skulle det uppfattas som mjukighet och bristande förmåga att leda.

Trakasserier

– Jag visste att omgivningen skulle hävda att det är personligt, trots att det mesta är strukturellt.

Så har det också blivit, redan från början.

Hennes prästvigning 1971 blev problematisk för dåvarande Lundabiskopen. Hon skulle placeras bland finsktalande invandrare i stiftet. Plötsligt insåg biskopen att Tuulikki är ett kvinnonamn. Nå, hon fick bli präst till slut. Men det blev särvigning, då männen inte ville prästvigas med en kvinna.

Manliga kolleger har förbjudit henne att fira finskspråkiga gudstjänster i "sina" kyrkor, de har gömt "sina" liturgiska kläder, en präst återinvigde kyrkan med rökelse efter att Tuulikki där förrättat en vigsel.

– När jag talade om för min chef domprosten för länge sedan att jag skulle vara ledig för doktorandstudier, sa han: "Vad skall det vara bra för?"

– Denna de konservativa svartrockarnas kyrka har varit och kommer alltid att vara både sexistisk och människofientlig. Men jag vill påstå att mina erfarenheter är helt allmängiltiga och går att tillämpa i vilken annan miljö som helst som varit mansdominerad och där kvinnorna är en sen minoritet.

I samband med Tuulikkis utnämning till domprost, formulerades de manliga konkurrenternas fördelar som "viktiga kontakter med samhällslivet". Men Tuulikkis "kontakter med kvinnorörelsen" var inte "viktiga", de var "intressanta".

– Det är dessa inte viktiga – men intressanta – kontakter med kvinnorörelsen som har varit min mentor: Kvinnogrupper, föreningar, enskilda kvinnor, väninnor, kvinnliga kollegor.

Tuulikki Koivunen Bylund under tiden som biskop i Härnösand.

Foto: Elisabeth Enger från Våreld 2011 då KviSk inbjöds till biskopsgården i Härnösand.

Det är dessa som uppmuntrade mig att söka nya tjänster, stå ut med den första tidens trakasserier och som fortfarande ger kraft.

– Men någonstans måste det någon gång sägas att kampen, för det har varit en kamp och strid, inte har varit lätt. Att vi nu har kvinnliga präster och en kvinnlig ärkebiskop har vi många att tacka för, konstateraer Tuulikki Koivunen Bylund.

Härnösand gjorde tiden mogen

– En av mina företrädare på biskopsstolen talade i samband med diskussionerna för femtio år sedan om "att göra tiden mogen". Att Härnösand fick sin första kvinnliga biskop beror just på detta.

– I Härnösands stift fanns Ingrid Persson, som vigdes bland de tre första kvinnliga prästerna, vi har prostkollegiet, som till hälften består av kvinnor. Det handlar om kvinnligt nätverk, om organisering för att våga ifrågasätta stelnade traditioner. Att man bevarar kyrkan som en folkkyrka – för folket ville, och vill ha prästämbetet öppet för kvinnor.

Ragnhild Greek, Elisabeth Enger
Referat ur föreläsning inför Kvinnor för mission i fjol.

– Det mest smärtsamma har varit att min kallelse och gudsrelation ifrågasatts, säger biskop emerita Tuulikki Koivunen Bylund om tiden som kvinnlig präst och senare biskop i Svenska kyrkan.

2014 den första kvinnliga biskopen i Härnösands stift, och den fjärde kvinnliga biskopen i Svenska kyrkan. Hon är också den första finsktalande kvinnliga biskopen i världen.

Beträdde minerad mark

– Hur det kunnat bli så, har jag fortfarande svårt att förstå. Men det ger mycket stoff för kvinnohistorisk reflexion om kvinnors villkor och betydelse i historien. Mannen är normen och könen skall hållas isär. Mannen som är normen har också makten.

Tuulikki har beträtt minerad mark när hon som kvinna klättrat i kyrkans hierarki. Hon tyckte sig vara teoretiskt väl förberedd genom studier i feminism och förankring i historien när hon 1995 av regeringen blev utsedd till domprost.

– Men man kan inte gardera sig mot allt. Jag visste att en kvinna måste arbeta dubbelt så mycket som en man, att jag som kvinna förväntades lösa

Dansmessa blir tradition på spelmansstämma

Mer än 170 personer deltog i dansmässan Din ljusa skugga, som avslutade Ransäters spelmansstämma i Värmland den 12 juni på hembygdsgårdens loge. Ett 40-tal av dem hade deltagit i en workshop under fredag kväll och lördag

Dansat

för att lära in dansstegen, de blev en bra stomme i de tre dansande ringarna på logen.

Dansmässan planeras bli ett återkommande inslag under Ransätersstämman. Även nästa år arrangeras en workshop.

Mässans skapare, lyriker Kristina Sandgren Furberg och riksspelman Ma-

ria Hulthén Birkeland medverkade bland många andra.

Dansmässan firades på en loge under Ransätersstämman.

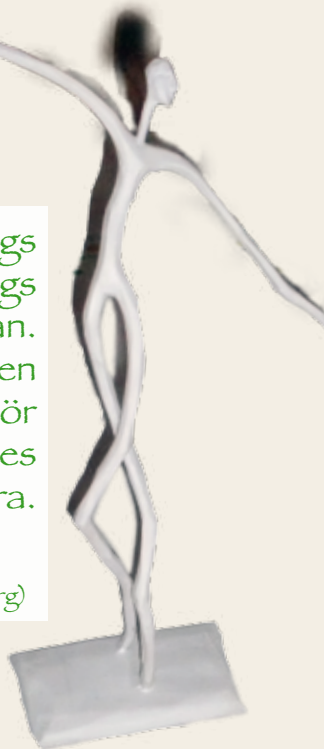
Mentorsprogram om kvinnomakt

SST, Nämnden för statligt stöd till trossamfund, startar i höst ett mentorskapsprogram, Delaktig, stark och synlig, för kvinnor inom trossamfunden. Syftet med denna pilotsatsning är att stimulera diskussioner och medvetenhet om kvinnors makt, representation och medverkan inom trossamfunden. Deltagarna ska arbeta ihop i mentorpar. Programmet startar den 24 – 25 september.

<http://www.sst.a.se/sstsuppdrag/delaktigstarkochsynlig.4.21a8337f154abc1a5ddde0d9.htm>

Jag är alltings
ingång, alltings
fullbordan.
Jag är lusten
och jag tillhör
de levandes
skara.

Vildhjarta
(Maria
Westerberg)

Vildhjertas dansande figur, formad i en gren från skogen, står som symbol för Helig dans i Karlstad. Figuren var också närvarande på altaret i dansmässans centrum.
Foton: Elisabeth Enger

Kvinnor blåser i pipan, och män stoppar

I vårt individualiserade samhälle med ökande klyftor har det blivit alltmer vedertaget inom kyrkan att diakonen står på den utsattes sida och kritiserar makten, så kallad profetisk diakoni.

Men när diakonen slår larm, motar-

Forskat

betas hon ofta av sina chefer.

Erik Lundström, diakoniassistent i Vaksala församling i Uppsala, visar i sin forskning att konflikten mycket tydligt grundar sig på kön.

2012 var 90 procent av diakonerna kvinnor, och 75 procent av kyrkoherdarna var män.

– Kvinnorna blåser i pipan, männen stoppar, säger Erik Lundström till Kyrkans tidning (nr 34).

AnnSofi i styrelsen

Till ledamot i KviSks styrelse efter Gudrun Norrfjärd, som avtackades vid årsmötet, valdes AnnSofi

Karlsson, Karlstads stift. AnnSofi är ekonom i Karlstads pastorat.

– Jag brinner för jämställdhet och förespråkar feminism, säger AnnSofi Karlsson, som försöker hålla sig uppdaterad i debatten om kvinnorätt. Att uppfostra sina två döttrar att bli trygga och självsäkra är viktigt för henne och hennes sambo. Jämställdhet i kyrkan ser hon som en viktig fråga för KviSk.

Nytt dansprojekt

Karlstads, Lunds och Stockholms stift har beviljats projektmedel inom Svenska kyrkans liturgiska förnyelsearbete, för att under två år undersöka hur gemensam dans kan berika gudstjänstlivet. Satsningen kallas Dansa tro – dansa liv. Förutom de två workshopparna blir det två längre inspirationsutbildningar i Helig dans. Det finns platser kvar nästa höst.

Vill du bli KviSkare?

Gamla och nya medlemmar hälsar vi varmt välkomna!

Sätt in 100 kr på bankgiro 422-3699. Glöm inte ange namn, adress, födelseår och eventuell e-postadress.

Läs Kvinnoglöd på skärmen!

Så spar du färgpatroner och bidrar till en bättre miljö. Dessutom kan du utnyttja länkarna till de olika hemsidor som bäddats in i texterna!